22.11.2017

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta / LiV@eduskunta.fi

ASIA: HE 145/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan kokous 23.11.2017, asiantuntijakuuleminen

Invalidiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua yllä mainitusta hallituksen esityksestä.

Invalidiliitto ry on fyysisesti vammaisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liitto edustaa 148 jäsenyhdistyksensä kautta 30 000 fyysisesti vammaista ja toimintaesteistä suomalaista. Toiminta-ajatuksensa mukaisesti Invalidiliitto edistää näiden henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää.

Liikenteen palvelulailla mahdollistetaan asiakaslähtöinen liikenteen kehittäminen palveluna ja lakiehdotukset koskevat pääosin eri liikennetoimijoiden ammattipätevyyksiä ja liikennepalvelutiedon avoimuutta.

Trafin toimivallan täsmentäminen on perusteltua

Invalidiliitto pitää hyvänä, että esitys täsmentää kaikkien liikennemuotojen matkustajien ja kuluttajien valitusteitä ja Liikenteen turvallisuusviraston (Trafin) toimivaltaa valvoa lain IV osan 1 luvun vammaisten ja liikuntarajoitteisten matkustajien oikeuksien toteutumista sekä käsitellä matkustajien oikeuksien rikkomista koskevia matkustajien valituksia paitsi, jos kuluttajariitalautakunta on toimivaltainen.

Toimivallan perusteella Trafi pystyy markkinoiden avautuessa keskitetymmin valvomaan henkilöliikennepalvelun tarjoajan velvoitteiden toteutumista, kuten tiedonantovelvollisuutta, taksiliikennettä koskevien velvollisuuksien noudattamista ja taksiliikenteen palvelujen hinnoittelua. Myös välitys- ja yhdistämispalveluita koskevaa ilmoitusvelvollisuus ja erityinen tiedonantovelvollisuus ovat molemmat perusteltuja lisäyksiä.

MaaS –palveluissa huomioitava esteettömyys ja eri asiakasryhmien tarpeet

Liikennepalvelujen digitalisaatiossa on tärkeää huomioida kaikille eri käyttäjäryhmille sopiva suunnittelu. Lähtökohtana ja edellytyksenä tulee olla esteettömät ja kaikille käyttäjäryhmille saavutettavat liikenteen sähköiset palvelut. Saavutettavuus tulee huomioida alusta alkaen uusia ratkaisuja kehitettäessä. Yhdenvertaisuusnäkökulman lisäksi on kokonaistaloudellisempaa luoda kaikille sopivia ratkaisuja ja välttää näin kalliit ja turhat erillisratkaisut tai muiden vaihtoehtoisten palveluiden tarve. On tärkeää huomioida se, että kaikilla henkilöillä ei ole mahdollisuutta käyttää sähköisiä palveluita. Edelleen tulee olla saatavilla myös henkilökohtaista palvelua. Tiedon on oltava ymmärrettävää ja esitetty monikanavaisesti niin, että kaikilla henkilöillä on mahdollisuus päästä siihen käsiksi.

Verkko- ja mobiilipalveluiden saavutettavuus sekä lisäpalveluiden käyttökelpoisuus on turvattava yhdenvertaisesti myös niiden asiakkaiden kohdalla, jotka eivät syystä tai toisesta pysty käyttämään digitaalisia palveluita. Tulee varmistaa, että liikkumispalvelun tilaus ja maksaminen eivät ole pelkästään digitalisoitua.

Invalidiliitto haluaa myös todeta, että liikkuminen on katkeamaton ketju. Liikkumisesteiselle henkilölle jo yksikin este tässä johtaa matkaketjun katkeamiseen ja siihen, ettei matkaa voida suorittaa. Katkeamaton matkaketju MaaS-palveluissa edellyttää sitä, että myös tiedot kaluston esteettömyydestä ja mahdollisista lisäpalveluista on kirjattu. Esteettömästä palvelusta ei ole hyötyä, jos tieto siitä ei ole esteettömästi saatavilla. Lisäksi esteettömyys tulisi huomioida mahdollisimman laajasti eri käyttäjäryhmien kannalta, ottaen huomioon myös ikääntyvän väestön tarpeet. Tiedon palveluista, reiteistä ja aikatauluista tulee olla esteettömästi saatavilla. Tarvittaessa saatavilla tulee olla henkilökohtaista neuvontaa ja avustamista. Tulee myös varmistaa, että yhdistettyjen liikkumispalveluista myöhästymisistä saadaan korvaukset, jos yksi matkan osanen pettää, silloinkin kun yksi matkalippu edustaa koko monimuotoista matkaketjua.

Invalidiliitto toteaa, että esteettömyys ja saavutettavuus tulisi käsittää esityksessä läpileikkaavammin.

Invalidiliitto haluaa kiinnittää lainsäätäjien huomiota vielä kilpailutuskriteereiden vähimmäisehtoihin. Esityksessä ei tule esille saavutettavuuden ja esteettömyyden velvoitteita. Perusteltua olisi, että eri kalustovaatimusten osalta tulisi edellyttää esteettömyysvaatimuksia palvelutasomääritelmissä osana turvallisuusstandardeja, joista tulisi säätää minimitaso esteettömyyden ja saavutettavuuden eri osa-alueista.

Kalusto on merkittävin liikenne- ja henkilöturvallisuutta lisäävä tekijä ammattitaitoisen ja osaavan kuljettajan lisäksi. Liikennepalveluiden esteettömyyden kannalta oleellista on se, että koko matkaketjun esteettömyys huomioidaan. Liikkumisympäristön esteettömyyden lisäksi

huomiota tulee kiinnittää muun muassa näkemis- ja kuulemisympäristöön, ympäristön selkeyteen ja hahmotettavuuteen.

Invalidiliitto edellyttää, että liikennepalveluiden esteettömyyttä kehitetään tavoitteellisesti, jolloin lainsäädäntö, määräykset ja hankintakriteerit tuovat tarvittavia laatu määrittelyjä palvelun saavutettavuudelle ja esteettömyydelle. Julkinen joukkoliikenne ei pääsääntöisesti ole esteetöntä kuin vain suurissa kaupunkikeskittymissä. Vain yksi pitkänmatkan bussitoimija tarjoaa esteettömän kaluston, mutta tämänkin yrityksen pysähtymispaikat sijaitsevat usein vaikeakulkuisilla ja ei keskusta-alueilla.

EU-asetuksen 16 artiklan 1 b kohdassa tarkoitettua liikenteenharjoittajan velvollisuutta ottaa käyttöön vammaisuuteen liittyvän koulutuksen menettelyt on siirretty sovellettavaksi 1.3.2018 lähtien. Nämä on siirretty liikenteen palveluista annetun lain VII osan 1 luvun 3 §:ssä. Em. koulutus koskee suoraan matkustajien kanssa tekemisissä olevaa henkilöstöä ja kuljettajan osaamista toteuttaa esteettömyyttä ja saavutettavuutta liikennepalvelun käytännössä.

Helsingissä 22. marraskuuta 2017

Petri Pohjonen
pääjohtaja

Laura Andersson
yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: Elina Nieminen, lakimies, elina.nieminen@invalidiliitto.fi

Invalidiliitto ry / Invalidförbundet rf // Finnish association of people with physical disabilities
Mannerheimintie 107 / Mannerheimvägen 107, FIN-00280 Helsinki / Helsingfors, Finland
puh. / tel. +358 9 613191, faksi / telefax +358 9 146 1443, www.invalidiliitto.fi